

Zbiegi tytułów do ubezpieczeń społecznych po zmianach od 1 stycznia 2019 r.

Wstęp

Ustalanie zakresu ubezpieczeń społecznych w sytuacji zbiegu tytułów niezmiennie sprawia płatnikom składek wiele trudności. W 2019 r. pojawiła się kolejna ulga w opłaceniu składek przez przedsiębiorców.

Chodzi o mały ZUS, gdzie przedsiębiorca indywidualnie ustala podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Jest ona uzależniona od wysokości przychodu z tytułu prowadzonej działalności uzyskanego za rok poprzedni. Korzystanie z tej ulgi również ma wpływ na podleganie ubezpieczeniom przedsiębiorcy, który posiada inne tytuły do ubezpieczeń społecznych. Przypomnijmy, że od 1 stycznia 2016 r. nastąpiły zmiany w zakresie ustalania obowiązku ubezpieczeniowego w przypadku wykonywania przez ubezpieczonego różnych rodzajów działalności zarobkowej. Dotyczyły one sytuacji, gdy dodatkowy tytuł ubezpieczeniowy towarzyszył umowie zlecenia albo innej umowie cywilnoprawnej o podobnym charakterze. Po zmianach od 1 stycznia 2016 r. zleceniobiorca może wykonywać jednocześnie kilka umów zlecenia, prowadzić pozarolniczą działalność, być pracownikiem, rolnikiem, duchownym, pozostawać w stosunku służby. Dodatkowo w przypadku wykonującego umowę zlecenia mogą występować okoliczności, które mają wpływ na obowiązek ubezpieczeń społecznych, jak np. posiadanie prawa do emerytury bądź renty, bycie uczniem lub studentem.

W niniejszej publikacji eksperci z zakresu tematyki ZUS wyjaśniają w przystępny sposób, jak obecnie należy rozstrzygać zbiegi tytułów ubezpieczeniowych. Ponadto w książce znajdują się praktyczne porady dotyczące korygowania ewentualnych nieprawidłowości, które pojawiają się w dokumentacji w przypadku popełnienia błędu przy ustalaniu zakresu ubezpieczeń zleceniobiorców. Publikacja zawiera także instrukcję, w jaki sposób uzyskać z ZUS informację na temat prawidłowego zakresu podlegania ubezpieczeniom społecznym przez zleceniobiorcę, gdy konieczne jest rozstrzygnięcie zbiegu tytułów ubezpieczeniowych.

Umowy cywilnoprawne w zbiegu z innymi tytułami ubezpieczeniowymi

Ustalanie obowiązku ubezpieczeń w sytuacji zbiegu tytułów ubezpieczeniowych występujących z umową zlecenia

Wykonywanie umowy zlecenia nie zawsze jest jedynym tytułem do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Zleceniobiorca może bowiem jednocześnie pozostawać w stosunku pracy, wykonywać inną umowę zlecenia, prowadzić pozarolniczą działalność, być rolnikiem, duchownym czy osobą pozostającą w stosunku służby. Występuje wówczas zbieg tytułów do ubezpieczeń społecznych, gdzie jednym z tytułów jest wykonywanie pracy na podstawie zlecenia. Ponadto taka umowa może być wykonywana przez osobę mającą ustalone prawo do renty lub emerytury oraz osobę będącą uczniem lub studentem. Mimo że uprawnienie do renty lub emerytury czy posiadanie statusu ucznia lub studenta nie jest tytułem do podlegania ubezpieczeniom społecznym, to wpływa na charakter i zakres ubezpieczeń z tytułu wykonywania umowy zlecenia.

Zasady oskładkowania samoistnej umowy zlecenia

Umowa zlecenia, bez względu na okres, na jaki została zawarta, skutkuje obowiązkiem ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, chyba że zachodzą okoliczności wyłączające ten obowiązek. Z tytułu wykonywania umowy zlecenia powstaje również obowiązek ubezpieczenia wypadkowego. Ubezpieczeniu chorobowemu zleceniobiorcy i osoby z nimi współpracujące podlegają na zasadzie dobrowolności. Powyższa generalna zasada ma zastosowanie również do umowy agencyjnej, a także każdej innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Przy ustalaniu obowiązku ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia (lub innej umowy o podobnym charakterze) istotne znaczenie ma fakt posiadania przez zleceniobiorcę innych tytułów do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych oraz fakt zawarcia tej umowy z własnym pracodawcą bądź wykonywania jej na rzecz własnego pracodawcy.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców stanowi przychód – w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych – osiągany z tytułu wykonywania umowy zlecenia, jeżeli w umowie tej określono odpłatność za jej wykonywanie kwotowo, w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnie. Jeżeli odpłatność za wykonanie umowy została ustalona w innej formie niż wyżej wskazane, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak od kwoty minimalnego wynagrodzenia.

Przychodami – w rozumieniu przepisów podatkowych – są otrzymywane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymywanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń (art. 11 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, dalej: updo).

DEFINICJA

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zleceniobiorcy – przychód w rozumieniu przepisu o podatku dochodowym od osób fizycznych osiągnąony z tytułu wykonywania umowy cywilnoprawnej, jeżeli w umowie tej określono odpłatność za jej wykonywanie kwotowo albo w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej, albo prowizyjnie, z wyłączeniem:

- zasiłków z ubezpieczenia społecznego (jeżeli zleceniobiorca nabył do nich prawo z tytułu przystąpienia do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego),
- niektórych przychodów wymienionych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek.

Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie chorobowe nie może przekraczać miesięcznie kwoty 250% przeciętnego prognozowanego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy, określonego w ustawie budżetowej.

– art. 18 ust. 2–3, art. 20 ust. 1 i 3 ustawy systemowej

Należy pamiętać, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe została przez ustawodawcę ograniczona w skali roku. Roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców (także osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub innej umowy o świadczenie usług) w danym roku kalendarzowym nie może być wyższa od kwoty odpowiadającej 30-krotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy. W 2019 r. górna roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wynosi 142 950 zł.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe zleceniobiorcy stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tej osoby, bez stosowania ograniczenia górnej rocznej podstawy wymiaru składek. Należy jednak pamiętać o tym, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, w danym miesiącu, nie może być wyższa od 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek (w 2019 r. – 11 912,50 zł).

Wysokości składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe są wyrażone w formie stopy procentowej, jednakowej dla wszystkich ubezpieczonych, w tym także dla zleceniobiorców. Stopy procentowe składek na poszczególne ryzyka ubezpieczeniowe wynoszą:

- 19,52% podstawy wymiaru – na ubezpieczenie emerytalne,
- 8,00% podstawy wymiaru – na ubezpieczenia rentowe – od 1 lutego 2012 r.,
- 2,45% podstawy wymiaru – na ubezpieczenie chorobowe,
- od 0,67% do 3,86% – na ubezpieczenie wypadkowe – od 1 kwietnia 2012 r.

Należne kwoty składek na ubezpieczenia społeczne podlegają zaokrągleniu do pełnych groszy w górę, jeżeli końcówka jest równa lub wyższa od 0,50 grosza, lub w dół, jeżeli jest niższa od 0,50 gr.

Składkę na ubezpieczenia:

- emerytalne – finansują z własnych środków, w równych częściach, ubezpieczony (zleceniobiorca) i płatnik składek (zleceniodawca);

UWAGA!

Roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w 2019 r. jest ograniczona do kwoty 142 950 zł, a miesięczna podstawa wymiaru składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe – do kwoty 11 912,50 zł.

- rentowe – finansują:
 - w wysokości 1,5% podstawy wymiaru – z własnych środków ubezpieczony (zleceniobiorca),
 - w wysokości 6,5% podstawy wymiaru – z własnych środków płatnik składek (zleceniodawca);
- chorobowe – finansuje w całości, z własnych środków, sam ubezpieczony (zleceniobiorca);
- wypadkowe – finansuje w całości, z własnych środków, płatnik składek (zleceniodawca).

Zleceniobiorcy podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu. Osoba podlegająca obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego, w tym również zleceniobiorca, uzyskuje prawo do świadczeń opieki zdrowotnej po zgłoszeniu jej do ubezpieczenia zdrowotnego. Prawo do świadczeń opieki zdrowotnej ustaje natomiast po upływie 30 dni od dnia wygaśnięcia obowiązku ubezpieczenia zdrowotnego.

Obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego osób wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia powstaje i wygasa w terminach określonych w przepisach o ubezpieczeniach społecznych. Wyżej wymienione osoby podlegają zatem obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy. Ponadto do ubezpieczenia zdrowotnego zleceniobiorców (osób wykonujących umowę agencyjną lub inną umowę o świadczenie usług) stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zasad, trybu i terminu zgłaszania do ubezpieczeń społecznych.

PRZYKŁAD 1

Michał H. zawarł od 15 stycznia 2019 r. umowę zlecenia z innym podmiotem niż pracodawca (zlecenie nie jest wykonywane na rzecz pracodawcy). Z umowy o pracę otrzymuje on wynagrodzenie w wysokości 2250 zł miesięcznie. Zatem z tytułu wykonywania umowy zlecenia podlega obowiązkowo jedynie ubezpieczeniu zdrowotnemu.

W sytuacji gdy składka na ubezpieczenie zdrowotne obliczona przez płatnika zleceniodawcę jest wyższa od zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, składkę obliczoną za poszczególne miesiące obniża się do wysokości tej zaliczki (art. 83 ust. 1 ustawy zdrowotnej). W przypadku przychodów uzyskiwanych z tytułu umowy lub umów zleceń zawartych z osobą niebędącą pracownikiem płatnika, z których suma należności wynikająca z umowy lub z umów nie przekracza miesięcznie 200 zł, pobierany jest podatek zryczałtowany w wysokości 18%. Wówczas nie ma podstawy do obniżenia naliczonej od tych przychodów składki zdrowotnej do wysokości 0 zł – jeżeli w tych przypadkach płatnik nie oblicza i nie odprowadza zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych.

Do ustalenia podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne zleceniobiorców stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tych osób, z poniższymi wyjątkami, tj.:

podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne zleceniobiorców (osób wykonujących umowę agencyjną lub inną umowę o świadczenie usług) pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe, finansowanych ze środków ubezpieczonego

+

przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne nie stosuje się ograniczenia rocznej podstawy wymiaru tych składek do 30-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej

Składka na ubezpieczenie zdrowotne wynosi 9% podstawy jej wymiaru.